

ODMIENNY (133) *ai*

-e-(131), -ę- (2).

o oraz e jasne.

sg *m N* odmienny (31). ◇ *G* odmienn(e)go (1). ◇ *D* odmienn(e)mu (1). ◇ *A* odmienn(e)go (2), odmienny (2). ◇ *I* odmiennym (2). ◇ *L* odmiennym (3). ◇ *f N* odmienną (14), odmienn(a) (1). ◇ *G* odmiennéj (4); -éj (1), -(e)j (3). ◇ *D* odmienn(e)j (1). ◇ *L* odmienn(e)j (1). ◇ *n N* odmienn(e) (19). ◇ *G* odmiennégo (3); -égo (1), -(e)go (2). ◇ *D* odmiennemu (1). ◇ *A* odmienn(e) (3). ◇ *L* odmiennym (2). ◇ *pl N m pers* odmienni (7). *subst* odmienné (12); -é (1), -(e) (11). ◇ *G* odmiennych (7). ◇ *D* odmiennym (1). ◇ *A subst* odmienné (13); -é (2), -(e) (11). ◇ *I m* odmiennymi (1) *CzechEp*, odmienn(e)mi (1) *SkarKazSej*.

Sł stp w innym znaczeniu, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *Zmieniający się; niestały; zmieniający zdanie; mutabilis Mącz, Calag, Calep, Cn; commutabilis Mącz, Calep, Cn; desultorius, instabilis Calep, Cn; versipellis Vulg; bilinguis, varius Mącz; flexibilis Modrz; ambiguus, dubius, fluxus, incertus, inconstans, levis, lubricus, mobilis, vacillans, vanus, varians, ventosus, versabilis Cn (76) : RejPs 167; RejKup p5; GroicPorz hh4v marg; KrowObr 232v; Bo cokolwiek pod niebem ná dole widzimy/ To ieft wżytko odmienne RejWiz 136v, 136v marg, Dd; Ná koniec [odszczępięcy] łą tak odmienni/ iż y w nowinách swoich/ dziś inną/ á iutro inną mowią/ vczą/ y dżierzą. OrzList d4v; A kto może tego ich Bogá odmiennego (kthory czáfem ieft czáfem nie ieft) ogárnać? GrzegRóżn H3v, [L2]v [2 r.]; Prot A4v; RejZwierc 65, 155, 236v; Abowiem iáko bogáctwá nieuftáwiczne łą/ thák też odmienny lud ledá s przyczyny poczyna w nienawiści mieć/ ty ktore málo przed tym práwie pod niebo chwałámi fwymi wynosił. RejPosWstaw [41⁴]v; CzechRozm 172; SkarJedn 333; Calag 555b; coż to zá P. Bog tak odmienny: to/ co raz z taką trudnością y cudem dał/ tak łácnó zgubić káże? SkarŻyw 285; Calep 225a, 544b, 683b; Gdyż pámięć ludzka ieft flába y odmienna SarnStat 1036 [idem (2)] 1056, 1185; WitosłLut A5v.*

odmienny w czym [= pod jakim względem] (6): GlabGad O3; KromRozm I [P2]; Niewiáfty też świádczyć niemogą/ Abowiem ony łą odmienne w flowiech/ á świádectwá rozne wydawáią GroicPorz xv; KrowObr 154; ModrzBaz 102v; Nie był Páweł S. w náuce fwey odmienny/ iáko Luter [...]: áni iáko vczniowie iego/ o ktorých ieden zacny człowiek fkoró z przodku mowił: Iż wiem co teraz wierzą: ále niewiem co przyfżłego roku wierzyć będą. WujNT 625.

W połączeniach szeregowych (9): LibLeg 11/40v; Aleć nyedziw temu/ iż Luterfka náuká od kołcyolá rozna y flowu bożemu przeciwna yeft/ gdyż y lámá wfobye nyefforna/ nyezgodna/ nyeuftáwiczna/ odmyenna y przeciwna. KromRozm I G; KromRozm II a3; Muliebris sententia, Nieftále/ Niepewne/ odmienne przedfię wzięcie. Mącz 235d, 25a, 239b [2 r.]; RejZwierc 151v; CzechEp 235.

W przeciwstawieniach: »odmienny ... jeden, stateczny, wiorny« (2): Głós barzo rzezny á miáffzy [...] człowieka też grubego rozumu znamionuie/ poštawy fstateczney, ale obyczáiw odmiennych. GlabGad O3v; Leop Prov 14/25; Miešáć w w [!] odmienney w iedney twarzy chodzi SzarzRyt D3v.

W porównaniach (2): RejWiz 7; A pod nogámi wżytkie haeretyki/ ktorzy łą odmienni iáko księżyc. WujNT 866.

W charakterystycznych połączeniach: odmienny(-a, -e, -i) bieg, Bog (6), czas, czł(owi)ek (lud ludzie) (5), krzewkość, mowa, (jest) pamięć (3), pisma, przedsięwzięcie, przypadłości, sprawy (2); w mocy odmienny, w nauce (3), w słowach, w umyśle; obyczajow odmiennych.

Przysłowie: Czas odmienny leczenia ma łpołoby takié GosłCast 42.

Wyrażenia: peryfr. »krąg odmiennej światłości« = księżyc (1): Toli ieft ón krąg odmiennéy światłości/ Wódz gwiazd różlicznych/ y łprawcá żyzności? KochPieś 11.

»odmienne przyrodzenie« = *desultoria natura Calep*; *ambiguum ingenium Cn* [szyk 4:1] (5): Ale mu przedlię odiał [...] onę niefmiertelność/ [...] ták iż iedno zołtáło mdłe á fmiertelne ciáło iego/ á krewkie á odmienne przyrodzenie iego. *RejPos* 53, 52v, [323]v; *RejZwierc* 155; *Desultoria natura* – Odmienuego [!] przirodzenia. *Calep* 312a.

»odmienna stałość« = *nietrzymanie się raz powziętej decyzji* (2): AKwiloniey miáltá Attilá dobywał/ Szturmow kilká vtrácił/ y iuz odciągnąc chciál. Vźrzał áno Bociani z miáltá wylatáią [...]. Rołkazał wnet fwym ludziom/ áby lie wroćili [...]. Y wziął miáło powoli/ bez wżytkiej trudności/ Trzebác czáfem folgować odmienney ftałości. *RejZwierz* 20v, 20v marg.

»szczęście, fortuna odmienna(-e)« = *varia fortuna Mącz*; *fluxa a. levis a. varians a. volubilis fortuna*; *versabilis motus fortunae Cn* (4:1): o fortuna miła/ Profzę byś fwoy obyczay nádemną zmieniła. Bo ia wiem że ty rádá mieniłz fwe połtępki/ A záfwdy po twey łálce bywa vpad pętki. (marg) Forthuná odmienna. (-) *RejZwierz* 3; *Mącz* 475c; *StryjKron* 255; Wfzyfcychmy łą poddáni fczęściu odmiennemu. *ZawJeft* 43, 3.

»świat (jest) odmienny; odmienny stan świata« [szyk 4:2] (5;1): *RejPos* 118v marg, 300 marg; A ktemu niech będzie długa pámięć połpołu y s kfiázkámi W.W. ná fwiecie odmiennym. *RejZwierc* A2, A3, 150; ábyś nálał odpoczynienie dułzey twey/ po tym nędznym y odmiennym świećie *SkarŻyw* 428.

»umysł odmienny« = *mobilis a. vacillans animus Cn* (3): Albo podobno być muły Iż też nieboráka kuły. On zuphalecz woit piekelny Iż wnim vmył tak odmienny. *RejKup* h5; *RejZwierc* 19v marg, Bbb2v.

Szeregi: »krewki a odmienny« (3): vcz lie thu/ iáko małz ftan biały głowy mieć ná pieczy/ á iákie ieft krewkie á odmienne przyrodzenie ftanu tego. *RejPos* [323]v, 52v, 53.

»odmienny, mnożny« (1): Dźiś [broda] nożycóm podobna: iutro kónłkiéy košie: Czáfem ták rzadka/ żeby mógl liczyć po włošie. Iáko kędy grad przéydzie: czáfem wygolona W koło gęby/ á z brzegów w cérkiel náłtrzępiona. Ták odmienna/ ták mnożna między wieczyłtými Wiśiálá ná powietrzu fny Platonowémi. *KochBr* 151.

»niepewny i odmienny« [szyk 1:1] (2): *GosłCast* 9; (Wierny Pan Bog w fłowách fwoich [...].) Gdy obiecał/ iáko viścić nie ma? ábo to człowiek odmienny y niepewny? *SkarKazSej* 663b. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]

»odmienny a nieuspokojony« (1): iedno iáko ieft lámo [ciało nasze] odmienne/ tákże też y przyrodzenie odmienne á nigdy nie vfpoakoione w łobie nośić muśi. *RejZwierc* 155.

»nieustawiczny a (i) odmienny« (2): Trzebá by to dowodnyey vkázác fład inąd á nye z Lutrá/ áni z yego vcznyow/ gdyż ták fą nyeuftáwiczni á odmyenni w fwey náuce/ yákoś ty wyfífíley okazał. *KromRozm I* [P2], K2v. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 5 r.*]

»odmienny abo obojętny« (1): Wyzwała duśfe fwiádek wiemy: ále człówek odmienny ábo obojętny/ nieprawdę mawia [*profert mendacia versipellis*]. *Leop Prov* 14/25.

»omylny ani odmienny« (1): á ktemu iż nic nie íeť nigdy omylnego áni odmiennego/ á w namnieyfzym íie punkcie nigdy nie zmieníło/ cokolwiek kiedy wyfízło s fwiętych vft íiego *RejPos* 270v.

»odmienny i sobie sprzeciwny« (1): A batyífz tu tego Papieźá/ íáko był odmienny/ y íobie íprzeciwny? *KrowObr* 232v.

W przen (1) : Abowiem co chce z wořku bárzo ínádnie zlepi [*tj. z wosku można wszystko zlepić*]/ Tákże teź fą odmienne młodey głowy íklepy. *RejWiz* 7.

2. *Zastępujący coś lub kogoś; następujący jeden po drugim; mutatorius PolAnt, Mącz; desultorius Mącz* (14) : WAłáfka źiemíá z dawná rozmáithy narod w íobie miáłá/ á częfťo odmienny/ [...] gdy Dácy álbo Gethe nie byli pořfufzni Rzymian/ pořłáli Rzymiánie z Flákuřem trzydzieści thyfiác ludu prořtego/ áby tám oíiadáli/ [...] Gety y Dáki wypędziwfzy *BielKron* 275v, 121; *Mącz* 239b; Wyśiewki ná folwárki Pan ma mieć ná regeftrze/ [...] dla Vrzędnikow odmiennych. *GostGosp* 150; Rzymřka [*monarchia*] w pogáńftwie pod Konfulámi y innemi odmiennemi rządu/ coś nád 400. [*lat*] [...] ítałá *SkarKazSej* 691a.

Wyrażenia: »odmienne konie« = *konie na zmianę* (1): equi desultorii, Odmienne álbo powodne konie. *Mącz* 365b.

»odmienne szaty« = *na zmianę, odświęťne; mutatoria, mutatoria(-ae) vestimenta a. vestes PolAnt* [*szyk 4:4*] (8): Wnet láńcuchow klenotow przynieś mu kazáłá/ Y dziwnych ízat odmiennych dofyc mu nádáłá. *RejWiz* 26v; dam trzydzieści prześcieradł/ dam y trzydzieści ízat odmiennych. *BibRadz Iudic* 14/12, *Iudic* 14/13, 19; *BudBib* 4.Reg 5/5, 22, 23, *Zach* 3/4.

3. *Zdradziecki* (3) : Bo o to íie ták okrutnj Mořkwićin/ íáko odmienny Szwed pilno ítáráią *KwiatOpis* C4; dowiedzcie íię/ íáko wiele zá przodkow Páná nářzego zmárłego/ íkod y mordowánia w źiemíách Podolřkich y Ruřkich czynili odmienni Wołofzy *BiałKaz* H4.

Szereg: »nieszczyry i odmienny« (1): Ktory mnie záfwe íáko brát y powinowáty z wielkiey dobroći fwoiey niefzczyrymi y odmiennymi pořtepkámi fwoimi kędy mořł ízczypał *CzechEp* *2v.

4. *Który można zmienić, odwołać, unieważnić, nie spełniający się* (7) : Rozprořły on [*Bóg*] kiedy chce wfyfťki ípráwy y rády wfífch ludzi á ípráwy íiego fámeo nigdy niebędá odmienne/ á co kolwiek íie íemu zdác będzie wfyfťko íie nieochybnie ítác mufi. *RejPs* 48; *KromRozm II* í3v, x4 [2 r.]; gdyż flácheckie fłowá/ nigdy odmienne być nie máią/ á íáko íkálá wiátr nie włada/ thák pocźcíwego człóweká vfťy/ áni chmiel/ áni gniew/ áni žal/ hybác nie ma. *GórńDworz* E2v; *SkarŻyw* 456.

W przeciwstawieniu: »odmienny ... trwa na wieki« (1): Sam teź przykazánia onego íwego [...] odftápił [...]. A to widźíř odmyány/ á yednář flowo boże przedfye nye odmyenne/ ále trwa ná wyeki *KromRozm II* yv.

5. *Nietrwały, przemijający (16)* : To co z pracą nabył/ wroci á nie połknie/ iáko odmienne máiętności [in substantia permutationis eius] *BibRadz Iob* 20/18, *Iob* 14 arg; *SkarŻyw* 173; *PudłFr* 76; O iáko/ ludzkie nádzieie/ odmienne *GrabowSet* T4v, E, K2v.

W połączeniach szeregowych (4): Widząc theż iż prze grzech swoy/ ítrácił nędzny człowiek wżytkę moc swoię/ ták iż zořtáło mdłe/ krewkie/ á odmienne ciáło iego *RejPos* 54; Obácźże fie iedno namileyzy bráćifzku/ co ieft zá pociechá tego nędznego řwiátá/ á iáko krotka/ odmienna/ á omylna ieft. *RejPos* 138v, 49v, 300v.

W przeciwstawieniu: »odmienny ... nieodmienny« (1): *SkarKaz* 156a cf »docześny i odmienny«.

W porównaniu (1): KToby fie chciał przypátrzyć pilnie řwiátu temu/ Może go wnet przyrownác kwiátu odmiennemu *CzahTr* C4.

W charakterystycznych połączeniach: *odmienne(-y) ciáło (2), człowieczeństwo, kapłaństwo, kwiat, majątności, nadzieje, sny, żywot.*

Szeregi: »docześny i odmienny« (1): Ieden [Melchizedech] wieczne á nieodmienne miał mieć kápłańřtwo/ á drugi [Aaron] docześne y odmienne. *SkarKaz* 156a.

»nieprzebyty ani odmienny« (1): Słowo iego [Boga] y mądrość iego/ iedney z nim náture ieft/ nie przebyte áni odmienne ieft/ ále řpołweczne. *SkarKaz* 485b.

»odmienny a płochy« (1): Iż to iefzczę zacnieyřze w czym fie duřzá kocha/ Gdyż tu káżdá rzecz řwiecka odmienna á płocha. *RejWiz* 54.

»odmienny a zachwiały« (1): Abowiem bogactwa/ chwała/ piękność/ vroda/ przyáćiele/ rořkořzy/ odmienne a zachwiałe rzeczy řá *KwiatKsiąż* A4.

6. *Różnorodny, rozmaity; diversus Vulg, Cn; varius Mącz; pervarius Calep (9)* : Varius, Rozmáyity/ dźiwny odmienny. *Mącz* 475c; A mowy tákiey/ ták częřto odmienny pełno ieft w piřmie řwiętyym/ gdzie raz mowi iákoby o iednym/ chociaź ich wiele znáczy: á zář mowi iáko o wielu/ chociaź o iednym rozumie. *CzechRozm* 17; *Calep* 794a.

Wyrażenia: »odmiennej mářci« = *diversorum colorum, polymitus Vulg (2)*: Száty odmienny mářci dáią (teraz) Zyźarze ná iego częřć *Leop Iudic* 5/30, *Ez* 27/24.

»barwy odmienne« (1): Ciągny fie pánie Wáłánty W piniolle w alekanty To řlodkie á to korzenne A to ma bárwy odmienne *RejRozpr* G3.

a. *Różnokolorowy, pstry; varius Calep (3)* : Pořrzy áno dzyeciátko zleciáło z obłokow [...]. Skrzydełká ma odmienne á oblicze řliczne *RejWiz* 35v; Varius – Rozmaiti, vpřtrzeni odmienni. *Calep* 1102b; [Y odłáczył w on dźień/ kozy/ owce/ kozły/ y bárány/ odmienny wełny y řrokáte [varios atque maculosos]/ á wřzyřtko řtádo iednořtáyney bárwy/ to ieft biały albo czárney wełny/ poruczył w moc řynom řwoim. *Leop* 1577 *Gen* 30/35 (Linde)].

Szereg: »pstry i odmienny« (1): Powieda dáley Apofřtoł/ Iż tá beřtia podobna byłá ku Lámpártowi/ ktory ieft přtry y odmienny *RejAp* 106v.

7. *Inny, nie ten, nie taki (8)* : *RejPos* 347v; vrodźilá Bogá źiemi: zá kthórym [...] przyřzedł pocźřiwy řywotá człowieczego porządek: obycźáie odmienné/ y powřćiágliwość przyřřoyna od rzeczy nieprzyřřoynych. *BiałKat* 228v; Láto widzę řtoi/ Ale ná řobie nie ma zwykły krafy řwoiey. Wřzyřtko odmienne bárzo: ná głowie włos řiwy/ Wieniec zwiędły/ twarz řina *WitosłLut* A5.

odmienny w czym [= *podjakim względem*] (1): Ale iáko rozność obyczáíow ná fwiát przypadła/ także też zá nimi rozność we wżem odmienna iuż we wżem przypásć muliáła. *RejZwierc* 60.

W połączeniu szeregowym (1): Nie inżyc był rząd zówże w kościele/ iedno który ieft teraz: y zówże w Rzymie głowá y przodkowánie było. A ták dármo wy nowe odmiennie á nieporządne rżády fwoie do kościoła wwoǳić myślicie. *WujJud* 125v.

Wyrażenie: »odmiennie czasy« (1): Ale iżełmy przyżły ná odmiennie czáły/ Muśim ná się kłásć zbroię częścíey niż hátláfy. *BielSjem* 23.

Szeregi: »inny, odmienny« (1): A wżákże gdy by ná innym odmiennym mieyfctcu miał być Sąd/ to może być/ ále ták/ iżeby tho Sędzia pierwey opowiedział przez Podwoyłkiego iáwnie/ známieniem przyczyny/ dla ktorey by to przemienienie mieyfca ku Sądowi było. *GroicPorz* mv.

»rozny i odmienny« (1): Iáko ieft ono słowo (IA) ktorego moc/ zámyka się w thym słowie (Krzczę): Y owżem w Greckich Kościelech/ roznym y odmiennym obyczáiem mowienia/ to słowo opużczone bywa *KuczKat* 125.

Synonimy: **1.** *niestały, niestateczny, nieustawiczny*; **3.** *faleszny, fałszywy, niewierny, podstępny, podstępny, zradny, zradziecki*; **5.** *nietrwały, przemijający*; **6.** *rozmaity, rozny*; **a.** *pstry*; **7.** *inszy, iny*.

Cf **NIEODMIENNY**

MP